

.....

OSVRTI, PRIKAZI, RECENZIJE

.....

Svetlana Gradinac

profesorka Pravno-birotehničke škole, Beograd

O SITNICAMA KOJE TO NISU*

Srpski jezik i književnost bi trebalo da bude najvažniji humanistički predmet u starijim razredima osnovne škole. Pored dobro poznatih ciljeva koje ovaj predmet treba da ostvari, veoma je važno da se kod učenika podstiče kritičnost, analitičko razmišljanje, kreativnost i pravilni stavovi prema etičkim vrednostima, posebno prema čovekoljublju.

Zbirka zadataka iz srpskog jezika za kvalifikacioni ispit za upis u srednje škole 2007/2008. godine namenjena je svim osmacima u Srbiji čiji je maternji jezik srpski. Grupa cenjenih autora sastavljača kao da po inerciji određuje pitanja za ovu zbirku, prepisujući najveći broj zadataka iz prethodnih godina. Svaka nova zbirka je prilika da se izbacе zadaci koji su suvišni, tim pre što ih ima 450. Čini mi se da sastavljači nemaju sluha da zbirku oslobode nekih nepotrebnih, a ponekad i štetnih sadržaja koji se kose sa gore navedenim ciljevima i stvaraju konfuziju kod mladih ljudi u sistemu vrednosti.

Zato ću dopustiti sebi da neka pitanja razmotrim iz drugog ugla, što inače nastava srpskog jezika i književnosti i treba da čini.

Ako je meriti po količini postavljenih zadataka, veći značaj u ovoj zbirci dan je pripoveci Antonija Isakovića "Kašika" nego delu svetog Save ili sveukupnom i reformatorskom radu Vuka Karadžića! Da li se neko iz Ministarstva prosvete i sporta pitao koji petnaestogodišnjak danas može da shvati smrt mladog partizana Zoće, uzrokovanu gladu, zato što nije hteo ili nije smeo da prekrši surovu i strogu partizansku disciplinu. U korelaciji sa današnjim sistemom vrednosti, ovakva žrtva za njih je besmislena.

* Komentar Zbirke zadataka iz srpskog jezika za kvalifikacioni ispit za upis u srednje škole 2007-2008. godine

Nije li indoktrinacija i stalna potreba da se manipuliše žrtvama tako što se streljanje kragujevačkih đaka **proglašava za večni život** u inače umetnički jakoj i do bola potresnoj baladi Desanke Maksimović “Krvava bajka”? Nametanje gotovih odgovora i ukalupljenih rešenja onesposobljava učenike da misle svojom glavom i obeshrabruje ih da iznesu svoje stavove i ubeđenja.

Umesto da se oslobađa predrasuda, naš obrazovni sistem ih i dalje potencira, poput one, svim generacijama učenika poznate, kako je Srbija bogata zemlja. Sada se povodom Njegoševih stihova iz *Gorskog vijenca* nudi kao tačan odgovor **da pravo jačega postoji samo u životinjskom svetu i da mu nema mesta u međuljudskim odnosima**. Kamo sreće da je tako, ali nažalost nije i o tome treba deci otvoreno govoriti, poučeni i istorijskim iskustvom a i onom narodnom da šut s rogatim ne može.

U tumačenju književnih dela ne sme se prevideti aktuelni politički i društveni kontekst, kao što je to učinjeno u zadatku 328 zbirke, koji citiram:

“Pročitaj narodnu pesmu Stari Vujadin. Posebno obrati pažnju na savete koje hajduk, Stari Vujadin, daje svojim sinovima:

O sinovi, moji sokolovi,
ne budite srca udovička,
no budite srca junačkoga,
ne odajte druga ni jednoga,
ne odajte vi jatake naše
kod kojih smo zime zimovali,
zimovali, blago ostavljali.”

U obraćanju Starog Vujadina sinovima kao jedan od tačnih odgovora navedeno je: “narodni pevač je poslao **večnu poruku svom narodu da čovek nikad ne može izdati bližnjeg**” (podvukla S.G.). Ako se danas ponudi ovakav odgovor, onda se ne uvažava kritička svest o vremenu u kome se živi i zato se ovaj zadatak može protumačiti kao antihaški.

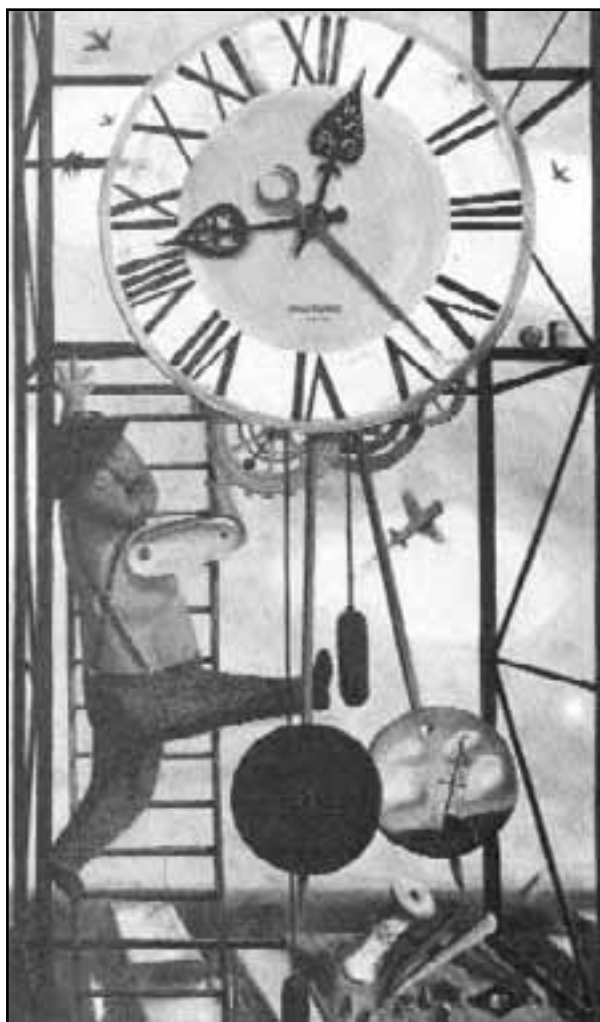
U oblasti leksikologije zapazila sam jedno mizoginijsko pitanje. To je zadatak pod brojem 121, gde su, između ostalih, ponuđene i sledeće reči, koje učenici treba da svrstaju u deminutive i hipokoristike ili augmentative i pejorative: **babuskeru, ribicu, devojčuru!** Ma kako nekome delovalo da autorka ovih redova traži dlaku u jajetu, meni su ovi primeri u najmanju ruku neukusni.

I, najzad, kakav li je lik taj “gazda” u 160. zadatku, “koji sve sluša i razume što oni govore. Kad ujutro svane, onda gazda **zapovedi da sve pse potuku, jer su ga izdali**”?!

Isti kao Mračajski proto Petra Kočića, koji je iz sličnog razloga ubio sam svog psa, oterao sina i ubio ženu, a o njemu se u tumačenju teksta

u *Čitanci za III razred gimnazije i srednjih stručnih škola* ni reči ne kaže kao o nasilniku i ubici, kao ni o tome zašto ga pravoslavna crkva i dalje drži kao sveštenika!

Obrazovanje je temelj borbe za bolji, lepši i vredniji svet. Ovakvim zadacima do tog drugačijeg sveta – boljeg, lepšeg i vrednijeg – ne može se stići.

Voja Stanić, *Sat*, deo triptiha, 1978.